

BESLUITENLIJST

VAN DE OPENBARE VERGADERING VAN DE RAAD op 5 november 2024

Aanwezig:

de voorzitter: mevr. R.P. Hoytink-Roubos
de griffier: mevr. D.E. van der Kamp
de raadsleden:
CDA-fractie: dhr. L. Consoli, Dhr. M.J. van Baak, dhr. H.J. Mulder (vanaf 17.08 uur), mevr. M.J. Mulder, dhr. H. van der Weijden (vanaf 17.15 uur) en dhr. M.R.M. Markus
GBO-fractie: dhr. H.W.G.M. Vreman, , dhr. A.H. Veraart en mevr. E.C. Patelias-Pieks
OBN-fractie: dhr. P.R. de Vries, dhr. A.W. Schoneveld en mevr. C.M.V. Wartes-de Boef (vanaf 17.25 uur)
D66-fractie: mevr. M.A.C. de Vries, mevr. J.L. Termorshuizen (vanaf 17.24 uur) en mevr. J. Hanekamp-Janssen (vanaf 17.06 uur)
BOB-fractie: dhr. G.J.M. op de Weegh, mevr. D.J.M. Vennis en dhr. A. Noordermeer
VVD-fractie: dhr. P.W. de Waard, dhr. R.R.F.M. Koster en mevr. J. Rouwenhorst
GL-fractie: mevr. C.J. Bruinsma, dhr. T. Hoffmann en dhr. E.H.A. Roze
PvdA-fractie: dhr. E.A.W. Elbers
CU-fractie: mevr. G. Maaijen

Collegeleden: dhr. A.T.L. van den Dam, Dhr. W.H. Hol, dhr. K. Grimm, dhr. E.G.H. Westerbeek en mevr. C.B.A. Teunissen

Overige aanwezigen: mevr. N.M.P. van Hooy (gemeentesecretaris)

Afwezig: mevr. J.M. Huisman (OBN), dhr. R.B.H. Beune (CDA) en dhr. J.G.M. van der Heijden (GBO)

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering om 17.00 uur en deelt mee dat mevrouw Huisman en de heren Beune en Van der Heijden afwezig zijn. De heren Mulder en Van der Weijden en de dames Termorshuizen, Hanekamp-Janssen, Wartes- de Boef zullen iets later zijn.

2. Vragenuur

Hiervan wordt geen gebruik gemaakt

3. Vaststellen agenda

De agenda wordt vastgesteld.

4. Spreekrecht publieke tribune

De heer Van Meegen, mevr. Merkus en dhr. Barends spreken in over de begroting 2025.

De dames Hanekamp-Janssen, Termorshuizen en Wartes- de Boef en de heren Van der Weijden en Mulder zijn vanaf dit agendapunt aanwezig.

5. Vaststelling besluitenlijsten 1 oktober 2024

De besluitenlijst wordt ongewijzigd vastgesteld.

6. Ingekomen stukken en mededelingen

De lijst van ingekomen stukken en de lijst moties en toezeggingen worden voor kennisgeving aangenomen.

7. Verbonden partijen

Hiervan wordt geen gebruik gemaakt.

8. Actieve informatievoorziening door het college

Wethouder Van den Dam geeft aan dat het college vanmorgen een voorstel heeft besproken om de lening aan Dorpshart Heteren om te zetten naar een gift. Deze inhoudelijke bespreking zal nog plaatsvinden dit voorstel komt volgende maand naar de agendacommissie.

Wethouder Teunissen geeft aan dat er tijdens het VNG congres op 29 november een resolutie voorligt om te stoppen met gesprekken over het vervolg met IZA (Integraal Zorgakkoord). College houdt de ontwikkelingen scherp in de gaten en komen erop terug bij de raad als duidelijk is wat voor gevolgen dit voor onze gemeente kan hebben.

9. Benoeming burgerraadslid VVD

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

Dhr. Hendriksen legt de belofte af.

10. Septembercirculaire 2024

Naar aanleiding van de vraag van BOB over de financiën bibliotheken bevestigt wethouder Van den Dam dat er inderdaad nog een voorstel komt waarin deze middelen worden meegenomen.

Het voorstel wordt unaniem aangenomen (zonder mevr. Bruinsma).

11. Programmabegroting 2025

Algemene beschouwingen alle fracties (bijlage 1 t/m 9)

*Wethouder Van den Dam: Voor 2026 en verder zijn verregaande keuzes noodzakelijk, de komende maanden gaat het college samen met de raad op zoek naar een invulling van deze opgaven. Wat betreft motie M-3, er is op dit moment nog geen beleidsnota begraafplaatsen, de wethouder zegt nu toe om een beleidsnota begraafplaatsen te betrekken bij de aankomende actualisatie IKPOR. En in dit traject ook de mogelijkheden voor natuurbegraafplaatsen te betrekken. Er worden momenteel al ambtshalve kwijscheldingen verleend, desondanks is het volgens college altijd goed om te kijken hoe dit slimmer, sneller en beter kan. Als college de motie kan interpreteren dat we onderzoeken in hoeverre ambtshalve toekennen van kwijschelding slimmer in kunnen richten en de kosten en baten daaruit bij de kadernota in beeld kunnen brengen, dan ziet college deze motie als een ondersteuning.

Wethouder Hol: Wat betreft motie M-2 voelt college mee, hoe eerder hoe beter. Maar in deze vorm kan college de motie niet uitvoeren. Het beheerplan is een bevoegdheid van het college tenzij het niet past in de door de raad gestelde kaders. Het beleidsplan openbare verlichting zal in april 2025 worden vastgesteld.

*Wethouder Westerbeek: Het is gebleken dat er op dit moment geld overblijft van het participatiebudget, daarom is er door het college voor gekozen daar een bezuiniging in te boeken. De wethouder zegt toe uit te zoeken hoe het staat binnen onze gemeente wat betreft fraudebestrijding sociaal domein en zal daar schriftelijk op terug komen.

*Wethouder Grimm: zegt toe dat college zijn best zal doen om wat betreft verschillende woningbouwprojecten de datum beter in te vullen en te prioriteren in de bestuursrapportages.

Wethouder Teunissen geeft aan dat er volgende week een agenderingsverzoek naar de agendacommissie komt voor een IBC hervormingsagenda jeugd.

Wethouder Hoytink-Roubos bevestigt n.a.v. de vraag van PvdA over jaarlijks rapporteren over de Overbetuwe richtlijn dat wij jaarlijks rapporteren over wat er op pagina 84 staat.

GBO geeft aan dat motie M-2 (Bijlage 10) na de toezegging van de wethouder wordt ingetrokken.

D66 geeft aan dat motie M-3 (Bijlage 11) na de toezegging van de wethouder wordt ingetrokken.

D66 geeft aan dat motie M-4 (bijlage 12) wordt aangepast, bullet 1 wordt aangepast en bullet 2 verwijderd.

CDA geeft aan dat motie M-5 (bijlage 13) wordt aangepast, bullet 3 wordt verwijderd en bullet 4 aangepast.

CDA, GBO, OBN, D66, VVD, GL, PvdA en CU stemmen voor het voorstel en BOB stemt tegen, waarmee dit voorstel met 23 stemmen voor en 3 tegen is aangenomen.

De aangepaste motie M-4 wordt unaniem aangenomen.

CDA, GBO, OBN, D66, VVD, GL, PvdA en CU stemmen voor motie M-5 en BOB stemt tegen, waarmee deze motie met 23 stemmen voor en 3 tegen is aangenomen.

12. Verklaring van geen bedenkingen 'Logiesvoorziening voor de tijdelijke huisvesting van 120 internationale medewerkers op locatie De Merm-Oost'

Het voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen

13. Beleidsplan 'Onderwijskansenbeleid: Samen bouwen aan gelijke kansen in Overbetuwe (2024-2028)'

Het voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.

14. Verordening sociaal domein gemeente Overbetuwe 2024

Het voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.

15. 2^e bestuursrapportage

Het voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.

16. Administratieve- en begrotingswijzigingen 2024

Het voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.

17. Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering om 21.06 uur.

Ondertekening

De raad heeft deze besluitenlijst vastgesteld op 3 december 2024

Drs. D.E. van der Kamp
griffier

R.P. Hoytink-Roubos
Voorzitter

Bijlagen

Bijlage 1:

CDA:

Voorzitter, collega's,

De inbreng vanuit de CDA fractie voor de bespreking van de begroting 2025 vanavond zou in principe heel kort kunnen zijn: prima zo voor 2025, en laten we met zijn allen kijken hoe we op een maatschappelijk en financieel verantwoorde manier het hoofd kunnen bieden aan de uitdagingen die op ons – en niet alleen op ons – afkomen de komende jaren. Waarbij wederom opgemerkt dient te worden dat deze 'ravijnjaren' grotendeels niet te wijten zijn aan de manier waarop het lokale bestuur heeft geopereerd, maar het gevolg van landelijk – of gebrek daaraan – beleid zijn.

Het echte werk begint nu. Helaas. Dit is ook werkelijk in essentie de boodschap van het CDA voor vanavond. We zullen dan ook met deze begroting instemmen. Dank aan de organisatie voor het beantwoorden van de gestelde inhoudelijke vragen en een compliment aan het College voor de manier waarop zij te werk zijn gegaan om deze begroting sluitend te krijgen. Een fors beroep op de Algemene Reserve bleek wel nodig te zijn om het incidentele tekort 2025 te dekken.

Maar: de raad van vanavond heeft ook een belangrijke symbolische en rituele functie, samen met de raad waarin de Kadernota besproken wordt. Rituelen vervullen een belangrijke – zo niet cruciale – rol in alle vormen van maatschappelijk verkeer en zeer zeker in de politiek.

Vandaar toch vanuit het CDA een aantal (korte) additionele opmerkingen en accenten. De opmerkingen van de CDA fractie richten zich met name op woningbouw, sociaal domein, en mobiliteit. Met de wellicht overbodige opmerking erbij dat de verschillende programma's waaruit de begroting bestaat onlosmakelijk aan elkaar gekoppeld zijn, en dat onze specifieke opmerkingen toch wel daarom een algemeen 'visiekarakter' hebben.

Voorzitter, zelfs in barre tijden is het nodig – juist nodig – om een vooruitziende blik te hebben. Stilstand is achteruitgang. Het is daarom een goede zaak dat het College versnelling van woningbouw wil bevorderen, en dat het verlagen en zelfs wegnemen van onnodige drempels een onderdeel van het proces is. Voldoende – en betaalbaar – aanbod van toekomstbestendige woningen is een voorwaarde voor een goede en 'gezonde' samenleving. Om dit proces extra kracht bij te zetten dient het CDA daarom motie 5 in, **leder dorp een straatje erbij**. Waarbij opgemerkt dat deze motie voornamelijk onderstreept wat in het coalitieprogramma 2024-2026 afgesproken is.

Wonen gaat niet alleen – juist niet alleen – om stenen, het gaat om mensen. Anderson kun je ook stellen dat een goede en gezonde samenleving de juiste ondersteuning aan de juiste doelgroepen moet bieden, maar dat dit een goede en stevige organisatiestructuur behoeft en een uiterst efficiënt inzet van middelen. Goed daarom dat het College heel nadrukkelijk werk gaat maken van het optimaliseren van de dienstverlening van het sociale domein in Overbetuwe, met oog voor een sterke sociale basis. Ook in dit zeer belangrijk domein geldt: stilstand is achteruitgang.

Voorzitter, om een prettige woningklimaat te realiseren en de mensen met hulp te bereiken die het nodig hebben vereist ook dat men zich makkelijk kan verplaatsen. Daarom als laatste aandachtspunt mobiliteit. Mobiliteit is meer dan goed onderhouden (fiets)wegen. Een goede en gezonde samenleving is gebaat bij een zo duurzaam mogelijk benadering van mobiliteit. Daarom is het belangrijk en noodzakelijk op dit gebied in regioverband te opereren en duurzaam reizen zo aantrekkelijk mogelijk te maken, niet alleen voor recreanten maar ook voor de bedrijvigheid. Waarbij opgemerkt dat duurzaamheid in dit geval samen met toegankelijkheid moet gaan, het kan bijvoorbeeld niet zo zijn dat gebruik van openbaar vervoer voor een deel van de inwoners lastig is of wordt. Een toekomstbestendige economie is een duurzame economie. We zijn blij en steunen de manier waarop het College deze doelen verwoordt en wil implementeren.

Voorzitter, ik sluit af. We gaan een aantal grote financiële uitdagingen tegemoet. Het CDA is er van overtuigd dat we goede – dat wil zeggen: met aandacht voor zowel de 'mensen' als de 'middelen', en op basis van de in het coalitieprogramma afgesproken principes, o.a. dat bij het beperken van de

uitgaven zijn het fysieke en het sociale domein van gelijkwaardig belang. – oplossingen zullen vinden. Deze begroting is een stabiel opstapje, nu de rest van het bouwwerk.

Voorzitter, voor zover de eerste termijn van de CDA fractie.

Bijlage 2:

GBO:

Je gaat het pas zien als je het door hebt

Citaat van Johan Cruijff

Je gaat het pas zien, als je het door hebt.

Je weet dat bezuinigingen nodig zijn, je weet dat de ravijnjaren, de financieel moeilijke jaren, eraan komen, maar je gaat pas zien welke bezuinigingen genomen moeten worden als het moment daar is. En ook dan is het nog theorie tot het moment dat de bezuinigingen worden uitgevoerd. Dan pas is het effect voor onze samenleving echt duidelijk.

Dan zie je het pas.

Dan zie je het pas welk effect het op onze inwoners heeft. Nu is het gissen, nu is het een aanname. Je ziet het pas als je het doorhebt.

Het heeft effect op het sociaal domein, burgerparticipatie, welzijn, openbare ruimte, onderwijs, participatiewet, enz. Ontzettend belangrijke onderwerpen waarvan het effect van de bezuinigingen pas dan zichtbaar, merkbaar en voelbaar worden.

Of wat te denken van de zwemkaartjes? Dat lijkt een kleine bezuiniging. maar kan er wel voor zorgen dat iemand niet gaat zwemmen. Of ervoor zorgen dat de nodige zwemlessen, belangrijke zwemlessen, niet worden gevolgd.

Bij het schrijven van deze begroting is gekozen de verdeling van 70% beperken van de uitgaven en 30% lastenverzwaring als uitgangspunt te nemen. Tijdens de bespreking van het coalitieakkoord werd nadat wij er een vraag over hadden gesteld waarom er voor deze percentages is gekozen, gezegd dat het willekeurig was en het net zo goed een andere verhouding had kunnen zijn.

GBO vraagt zich af waarom er voor deze verdeling is gekozen en waarom op alle domeinen hetzelfde? Waarom niet per domein verschillend? Vraag aan het college. Bijvoorbeeld soms kiezende voor 80/20, een andere keer voor 60/40 en misschien op sociaal domein voor 100/0?

Onze oproep nogmaals is: Zet de mens, onze inwoner, centraal.

GBO maakt zich ernstige zorgen over de voorgenomen bezuinigingen op het sociaal domein. Ernstig. Want, je ziet het pas wanneer je het door hebt. En het zou verschrikkelijk zijn als er schrijnende situaties ontstaan omdat er te weinig geld is.

Een voorbeeld van een zware bezuiniging op het sociaal domein: maatregelen verlaging zorgaanvragen.

Ook maken wij ons ernstige zorgen over de forse bezuiniging wat betreft burgerparticipatie. De helft van het bestaande budget! Van 400 naar 200.000 Euro! In de programmabegroting staat het volgende als toelichting....Er staat: het wordt anders ingevuld. Ja...., dat is duidelijk, dat kan ook niet anders als er geen geld voor is. Maar, hoe wordt het dan ingevuld? Vraag aan het college. En, wat zijn de gevolgen voor onze inwoners? Met zoveel minder geld zijn de vooruitzichten niet rooskleurig. Juist nu, in tijd van bezuinigingen, is burgerparticipatie extra belangrijk.

Het gaat hier om onze inwoners.

Voor wie denkt dat het vandaag om de cijfertjes gaat heeft het mis, het gaat hier om de leefbaarheid van onze inwoners, in het breedste zin van het woord.

Wat betreft bedrijfsvoering:

Allereerst willen wij onze waardering uitspreken voor de bijeenkomst van de Gemeentesecretaris van vorige week.

GBO heeft de afgelopen jaren vaker gezegd dat wij ons zorgen maken over de kwantiteit en de kwaliteit van de ambtelijke organisatie en ook nu willen wij hier een opmerking over maken. Wij schrokken namelijk, tijdens het lezen van de tweede bestuur rapportage. Niet genoeg capaciteit om beleid uit te voeren. Beleid dat door de Gemeenteraad is vastgesteld. Veel in de vertraging. Ook de Gemeentesecretaris liet weten onderbezet te zijn.

Laten wij ook opmerken dat er in deze tijd ook een andere houding en kennis wordt verwacht van het personeel, denk hier bijvoorbeeld aan burgerparticipatie.

Wij vragen om kritisch om te gaan met personele inhuur van zzp'ers en bureaus.

GBO vindt dat er door het college voortaan duidelijker aan de raad kenbaar gemaakt moet worden welke opdrachten wel en welke opdrachten niet kunnen worden uitgevoerd vanwege gebrek aan

capaciteit. Dit schept duidelijkheid en dan weten wij wat we kunnen verwachten. Graag een reactie van het college.

Communicatie:

Communiqueer duidelijk met onze inwoners. Zorg dat er taal wordt gebruikt dat iedereen kan begrijpen en zorg ervoor dat informatie makkelijk te vinden is op onze website. Een voorbeeld: aanleunwoningen voor mantelzorgers

Afgelopen maand heeft er een uitspraak van de wethouder financiën, in de krant gestaan. Hij gaf aan met gepaste trots de begroting te presenteren.

Dat kan voor een inwoner vreemd klinken. Hoe kan het dat een wethouder trots op een begroting terwijl het pijn gaat doen.

Wij van GBO snappen de opmerking van de wethouder. We staan voor een meerjaren begroting. En nog grotere uitdaging om de meerjarenbegroting sluitend te krijgen. Dan is het, tussen haakjes, pas echt feest en wordt het echt spannend.

Dus, dank aan de wethouder financiën, het college en aan de ambtelijke organisatie die voor een sluitende begroting hebben gezorgd voor 2025.

Ook al gaat het pijn doen.

Denk bijvoorbeeld aan de verhoging van de OZB, waar wij principieel op tegen zijn maar nu, kan het helaas niet anders.

En afsluitend voorzitter, willen wij ook dank uiten aan de medewerkers van de Griffie. Wij waarderen al het werk dat zij voor de raad doen en dat op een avond zoals deze kunnen vergaderen..

Dus, dank.

De laatste zin voorzitter,

En dat is een oproep.

Oproep aan het college is: zet de mens centraal en vraag je bij alle acties af: welke invloed heeft het voor de inwoner, inwoner van de Gemeente Overbetuwe? Dank u wel voorzitter.

Bijlage 3:

OBN:

Betoog begroting 2025 OverBetuweNu

Voorzitter, OverbetuweNu is niet onder de indruk van de begroting voor het jaar 2025. De voorgestelde begroting heeft bijvoorbeeld voor de ravijnjaren geen duidelijke keuzes beschreven voor ombuigingen. Terwijl de raad de afgelopen jaren vaak de wens heeft uitgesproken dat deze ambities moesten worden uitgewerkt. Onze inwoners verdienen duidelijkheid. Nu is de situatie ontstaan dat deze keuzes nog moeten worden uitgewerkt en de financiële uitgangspunten pas na de vastgestelde begroting met de raad wordt besproken.

Volgen wij dan goed het advies op van de Provincie om duidelijke kaders te stellen voor mogelijke ombuigingen in de ravijnjaren, dat vraagt OverbetuweNu zich hardop af.

Het positieve aan deze begroting is dat een wel sluitende begroting wordt gepresenteerd, iets wat wij van harte toejuichen.

Als het gaat over de financiële huishouding van onze gemeente pleit OverbetuweNu ervoor dat de beleidsdoelstellingen en de begrote kosten van onze gemeente duidelijk worden beschreven. De raad en onze inwoners weten dan hoe beleidsefficiënt onze gemeente werkt. In het sociaal domein, een van de grootste kostenposten van onze gemeente, zien we dit naar onze mening niet terug. In het sociaal domein lezen we bij "Jeugdzorg" dat op de lange termijn de Hervormingsagenda Jeugd moet leiden tot een daling van de kosten voor jeugdhulp. Dit zou ondermeer bereikt gaan worden door de nadruk te leggen op normalisering en preventie. Maar wat betekent dit? Graag zouden wij hierop een reactie zien van de portefeuillehouder.

De planning is dat in 2025 het Gemeentelijk Mobiliteitsplan Overbetuwe wordt voorgelegd aan de Raad. In vrijwel elke kern wordt gewacht op een mobiliteitsplan. In Oosterhout loopt dit traject al vele jaren, evenals in Driel. Beide trajecten zijn nog steeds niet afgerond. Kan de wethouder aangeven waarom hij, nu de plannen per kern niet tot afronding komen, er vertrouwen in heeft dat het Gemeentelijk Mobiliteitsplan Overbetuwe wel op tijd kan worden opgeleverd? Als we de woningbouw willen versnellen dan is een snelle uitvoering van de mobiliteitsprojecten een van de vereisten.

Als het gaat over wonen dan pleit OverBetuweNu voor een evenwichtige groei in iedere kern. Dit betekent dat bij woningbouw op een evenredige manier ruimte moet worden geboden aan jong en oud die een woning zoeken. Waardoor voor alle doelgroepen in deze krappe woningmarkt mogelijkheden worden geboden om te kunnen (blijven) wonen in onze gemeente.

Alleen net zoals bij het sociaal domein zien wij in de begroting geen duidelijke en ambitieuze beleidsdoelstellingen terug om dit goed mogelijk te maken. Het ruimtelijk beleid wordt bijvoorbeeld voor een groot deel gecontinueerd op beleidskaders die bijna 10 jaar oud zijn, en, projecten welke niet zijn geprioriteerd.

OverBetuweNu pleit er dan ook voor om de actualisatie van het ruimtelijk- en woonbeleid te versnellen en hier ambitieus in te zijn. Wees bijvoorbeeld ambitieus in de mogelijkheden om woningen te kunnen realiseren. Bijvoorbeeld: een soepelere rood voor rood beleid en een soepelere welstandsnota.

OverBetuweNu kijkt dan ook uit naar de nieuwe actualisatie van de Omgevingsvisie.

Voor de netcongestie vragen we het college om de raad goed te betrekken in de keuzes die op provinciaal en landelijk niveau gemaakt worden.

Belangrijk is ook dat we de doelen vanuit het klimaatakkoord Parijs gaan halen. Goed dat we dan ook lezen dat er in 2025 gestart wordt met het onderzoeken van twee aardgasvrije wijken.

Ik rond af voorzitter:

Iedereen heeft recht op bestaanszekerheid: een bestaan met voldoende en voorspelbaar inkomen, een woning, toegang tot onderwijs en zorg en een buffer voor onverwachte uitgaven. Dit is minimaal nodig om mee te kunnen doen in de samenleving. Voor veel Nederlanders is dit niet vanzelfsprekend en ontstaan er problematische gevolgen op meerdere levensdomeinen. Bestaanszekerheid is een randvoorwaarde voor het welzijn van alle mensen en voorkomt daarmee problematische gevolgen. Daarom is het zaak dat we ook in de komende jaren moeten zorgen voor een goede balans in de lasten voor onze inwoners en daar waar echt nodig in het sociaal domein maatwerk kunnen bieden. Om het voorgaande te kunnen realiseren en met name betaalbaar te houden, is zoals wij al tijdens de behandeling van de Kader nota aangaven, Lef nodig, lef in het maken van keuzes en lef in het stellen van prioriteiten. We hebben nu dan wel een sluitende begroting voor ons liggen, in het komende jaar zullen wij stevige keuzes moeten maken die leiden tot substantiële ombuigingen.

Voor OverbetuweNu komt dan leefbaarheid en bereikbaarheid van iedere kern op de eerste plaats. Dat wordt dan het Overbetuwe van Nu.

Bijlage 4:

D66:

Voorzitter, vorig jaar stond ik hier met de quote; morgen wordt fantastisch tenminste als ik morgen haal uit het nummer van Acda en de Munnik. Het goede nieuws is dat we het hebben gehaald en we een sluitende begroting hebben. Complimenten aan iedereen die hieraan bij heeft gedragen.

Dit jaar wil ik Robert van Hemert quoten van de zomerhit zoet, zout, zuur. Hij zingt in zijn nieuwste nummer namelijk; geld maakt niet gelukkig maar gelukkig heb ik geld. Volgens mij is de boodschap van deze zin dat het soms ook wel enorm makkelijk is om geld te hebben. Geen geld hebben betekent moeilijke keuzes maken en dat je soms dingen die je wel zou willen even niet moet doen. Mevrouw Patelias-Pieks gaf het al aan, sommige bezuinigingen doen ons soms ook pijn.

Onze fractie zou graag veel meer zien als wat nu kan, maar we hebben vorig jaar opgeroepen tot realisme en blijven hier ook bij. We zien in deze begroting de basis waarop onze gemeente op dit moment blijft draaien en zien in dat er nu even geen extra's in zitten. Het lage aantal moties en amendementen ondersteunt dit volgens ons ook. Maar soms kun je met een beetje creativiteit wel iets verbeteren voor onze inwoners zonder dat het geld kost, daar hebben wij in elk geval ons best voor gedaan.

Daarom kan ik jullie moties M3 en M4 van harte de moties M3 en M4 aanbevelen.

Motie M3 is niet alleen een ode aan onze Emmy, oud raadslid voor D66 en zij streed al voor een betere natuur en biodiversiteit toen wij nog niet wisten wat biodiversiteit was. Het is ook een sterke inhoudelijke wens van onze fractie. Wij zouden graag willen dat het college in gesprek gaat met verschillende partijen om de haalbaarheid en interesse voor de ontwikkeling van natuurbegraafplaatsen te inventariseren. Steeds meer mensen kiezen voor een natuurbegraafplaats, maar die is er nog niet in Overbetuwe. En een natuurbegraafplaats is ook een manier om meer natuur in Overbetuwe te realiseren.

Motie M4 roept op om uit te zoeken of er uitvoeringskosten kunnen worden bespaard door ambsthelpe kwijtschelding te verlenen aan alle ontvangers van een bijstandsuitkering. Wij denken dat er nu kosten in de ambtelijke capaciteit gaan zitten, die niet nodig zijn. Hiernaast levert het invullen van de formulieren veel stress op en zijn ze niet gemakkelijk in te vullen. We kunnen het dus makkelijker maken voor juist de mensen die vaak al zo'n ingewikkeld leven hebben. Een kleine aanpassing aan

de motie is dat we aan de laatste bullet het woord netto hebben toegevoegd voor het woord besparing.

Bij motie M2 ligt voor ons nu niet de prioriteit. Wij vinden het antwoord op de technische vragen bevredigend en denken dat dit een onderwerp is waar we niet nu keuzes moeten maken en als we dat doen zorgvuldig. Onze keuze is om deze motie nu niet te ondersteunen. Duurzaam doorpakken betekent voor ons ook beleid maken wat

toekomstbestendig is. Als hier vertraging opgelopen wordt maar hierdoor wel zorgvuldige besluiten komen vinden we dit belangrijk. We gaan er van uit dat dit onderwerp bij de ombuigingen voor '26 en verder nog uitvoerig besproken gaat worden. Motie M5 ondersteunen we. We hebben dit afgesproken in het coalitieprogramma en deze afspraak onderstrepen we graag.

Ik zou hier een stuk gelukkiger staan als we meer geld hadden want dan had ik deze keuzes niet moeten maken. Het is dus ook zeer jammer dat we van het rijk niet voldoende middelen hebben gekregen voor de taken die ze ons opdragen. Het sociaal domein is voor ons heel belangrijk maar we zien ook dat dit ons veel geld kost. We willen dat de gemeente dit zo effectief mogelijk aanpakt, maar tegelijkertijd zien we hier ook een oorzaak bij het tekort schieten van de landelijke overheid.

Afsluitend zou ik nog een belangrijke wens van onze fractie willen benoemen. We willen iedereen vrij laten, maar niemand laten vallen. Dit betekent dat we onze eigen inwoners niet laten vallen, maar ook de mensen die hier komen voor een veilige haven. We vinden het belangrijk dat we de afspraken die nu gelden via de spreidingswet als gemeente nakomen.

Bijlage 5:

BOB:

Voorzitter, collega's,

Ter behandeling is de begroting 2025 van de gemeente Overbetuwe. Het is een mooi boekwerk geworden. Het zal u niet verwonderen als ik zeg, dat ik nog mooiere boeken ken.

Mijn vader was een wijs mens. Die hebben we ook in de familie. Hij hiel mijn voor: "Als je één gulden wilt uitgeven, moet je zorgen dat je één gulden vijftientig hebt. Dan kom je nooit in de problemen, Als je één gulden vijftientig wilt uitgeven en je hebt maar een gulden en je moet 25 cent uit je spaarpot halen dan moet je dat alleen doen als je zeker weet dat je zeer binnenkort dat kwartje weer aan kunt vullen. Anders moet je het laten". Ik ben hier altijd goed mee gevaren.

We hebben als BOB de grootst mogelijke moeite met deze begroting. De begroting wordt sluitend gemaakt door een greep te doen in de algemene reserve en er wordt aangekondigd om dit in nog ruimere mate de komende jaren te doen. Voor de effecten van de ravijnjaren heeft de toenmalige volledige oppositie in 2022 en 2023 al gewaarschuwd. Er is nagenoeg niets mee gedaan en nu de oppositie en de coalitie dit jaar een ander samenstelling hebben gekregen lossen we dit kennelijk op door maar in de spaarpot te grijpen. Door dit ook in de komende jaren te doen tasten we de solvabiliteit van de gemeente onverantwoord aan. En op grond waarvan wordt er vanuit gegaan, dat het na de ravijnjaren ineens beter zal gaan? De rijksoverheid maakt haar begroting sluitend door lasten naar de gemeente te schuiven. Het zou goed zijn als partijen met landelijke bindingen dit stevig aanhangig zouden maken. Dan zijn het pas lokale partijen.

BOB wil vooral op het sociaal domein ingaan, omdat daar op verantwoorde wijze zonder de kwaliteit aan te tasten nog wel iets te halen valt

Wij maken ons grote zorgen over zowel een aantal ontwikkelingen in de cijfers, als over de mate van (be)grip die de programmabegroting uitstraalt. Een belangrijke oorzaak is – zoals de Rekenkamer aan het begin van deze collegeperiode constateerde – het gebrek aan samenhang tussen de stip op de horizon en de verschillende maatregelen die het College treft om naar die stip toe te werken. Het ontbreken van goede indicatoren om te kunnen volgen of we op de goede weg zitten, laat zich daarbij ook wreken.

Ik citeer uit de voorliggende programmabegroting:

"We houden onze (jeugd)zorg beschikbaar voor de inwoners die het meest nodig hebben en blijven met onder andere onze sociale basis jeugd werken aan de verbetering van welzijn van onze inwoners. Daarnaast blijven we werken aan het beheersbaar houden van de uitgaven in het sociaal domein."

En

"Mede gelet op de stijgende uitgaven, zal bij het opstellen van het nieuwe meerjarige beleidsplan ook nadrukkelijk gekeken worden naar het gemeentelijk handelingsperspectief, inclusief de mogelijkheden om meer nadruk te leggen op normaliseren en preventie."

Onze indruk is dat er hard gewerkt wordt door zowel wethouders als organisatie, maar dat er nog weinig is verbeterd sinds het eerder aangehaalde Rekenkamerrapport. We zien dan ook uit naar het opvolgingsonderzoek dat de Rekenkamer recent is gestart, met als focus de aanbeveling om te

komen tot “de constructie van een logische reeks van gewenste effecten, de daarvoor benodigde resultaten en de daarvoor benodigde aanpak en middelen. Ook is opvallend dat deze gehele collegeperiode ons geen enkele informatie heeft bereikt over de ontwikkelingen bij de gemeentelijke en regionale fraudebestrijding, terwijl we weten dat hier problemen zijn, de eerdere raadswerkgroep zorgen had over de beschikbare formatie en dat fraudebestrijding niet alleen financieel maar ook met oog op kwetsbare inwoners van groot belang is.

Het feit dat bij de visie op gezondheid onze procesmotie om dit bij toekomstige vast te stellen visies als uitgangspunt te nemen, door het college als ‘onuitvoerbaar’ werd bestempeld roept de vraag op of het College er nog wel vertrouwen in heeft dat we in deze collegeperiode de noodzakelijke verbeteringen wel kunnen realiseren. Graag een reactie van het college hierop.

Het feit dat het college heeft besloten om na ontvangst van het externe advies over de inrichting van de dienstverlening van het sociale domein, de raad geen raadsbesluit voor te leggen, zoals in een raadsbreed aangenomen motie van PvdA en CU van een jaar geleden was gevraagd, is voor Burgerbelangen Overbetuwe niet goed te begrijpen.

Het feit dat in de regio via een tarievenonderzoek op tafel moest komen dat de aanbevelingen van de VNG om tarieven voldoende te indexeren niet zijn opgevolgd, is ernstig. In de rapportages leken we binnen zekere financiële kaders te werken, maar dat was slechts schijn. In werkelijkheid was sprake van niet duurzame tarieven doordat loon- en prijsstijgingen onvoldoende werden geïndexeerd. Dat is geen tegenvaller die ons is overkomen, maar bewust beleid waar deze raad het zicht op was ontnomen doordat we over de hoofdlijn van de regionale contractering en daarbij te maken afwegingen niet actief worden geïnformeerd.

Daarnaast hebben wij aandacht gevraagd voor signalen dat de regionaal overeengekomen tarievenstructuur gevolgen heeft voor het zorgaanbod voor onze inwoners, in elk geval bij de jeugdhulp, zonder dat de hierbij gemaakte afwegingen met de raad worden gedeeld. We deelden een noodkreet van een aanbieder die voor ons een stevige partner is in de lokale basis, maar die zich niet gehoord weet in die regionale discussie. Van wijkverpleegkundigen vernamen wij dat hen is aangekondigd dat in verband met de doorontwikkeling van de huiskamers, de nieuwe indicaties voor ondersteuning gaan worden verlaagd. Thuiszorgorganisatie STMG heeft ons schriftelijk aangegeven (ik citeer) “wij maken ons als uitvoeringspartners zorgen over de toekomst bestendigheid van onze samenwerking”. Hoe gaat het college hiermee aan de slag en hoe betreft het daarbij de raad?

Voorzitter, een deel van de oplossingen voor de problemen in het sociaal domein zullen ook buiten de WMO en de jeugdzorg liggen.

Een betere schuldhulpverlening, of zoals Groen Links het liever noemt, schulddienst-verlening is bijvoorbeeld zo’n oplossing. We zien echter dat die eerst een jaar is vertraagd en dat nu de mededeling komt dat we voorzichtig gaan starten en dat de hiervoor gereserveerde middelen dan maar ingezet gaan worden voor herziening van het armoedebeleid. In antwoorden op vragen hierover bij de bestuursrapportage wordt dit afgedaan als ‘dit is een bedrijfsvoering vraagstuk’ punt.

Meer passend onderwijs, minder schooluitval is een andere oplossing. In antwoord op schriftelijke vragen die we een jaar geleden met het CDA stelden (S-659) kwam op tafel dat de ambitie uit 2022 om te komen tot een integrale ondersteuningsstructuur voor 13-18-jarigen, eind 2023 nog niet was gerealiseerd. Wel was er een plan voor de leeftijdsgroep 4 – 13-jarigen, dat medio 2024 zou worden geëvalueerd. In 2024 zou het samenwerkingsverband De Verbinding een nieuw ondersteuningsplan gaan maken en zou de gemeente inbreng leveren op de vragen die voortkomen uit het snijvlak zorg en onderwijs. In deze begroting echter geen woord (en geen bedrag) hierover. Graag een update hierover vanuit het College.

Een derde en laatste voorbeeld is de inzet van een ondersteuner jeugd in de huisartsenpraktijk. We snappen dat daarbij allerlei praktische problemen realisatie van ambities kan vertragen. Fijn dat als we daarbij om uitleg vragen, dat we daarbij helder antwoord krijgen waarom de gewenste capaciteitsuitbreiding niet is gelukt. Als daarbij wordt aangegeven “Op dit moment is er voldoende capaciteit om de hulpvragen die er zijn op te pakken, de ambitie om op termijn uit te breiden is echter nog steeds actueel”, wekt dat op ons echter niet de indruk van een college dat met geloof in eigen beleid bezig is met de raad afgesproken ambities ook daadwerkelijk te realiseren. Wij lezen dat als ‘we hebben de ambitie, maar een of twee jaar later realiseren is ook geen probleem’. Gelet op de opgave waar we voor staan, lijkt ons dat te weinig.

Maar laat ik onze bijdrage positief afsluiten. Het is goed dat nu ook gekeken gaat worden naar het gemeentelijk handelingsperspectief, zoals deze begroting het verwoordt.

Ik wil eindigen met een citaat van Albert Einstein: We kunnen een probleem niet oplossen met de denkwijze, die het heeft veroorzaakt.

Bijlage 6:

VVD:

Het glas is half vol én half leeg

Bijdrage 1e termijn VVD Overbetuwe begrotingsbehandeling – 5 november

Financiële positie

Financiële degelijkheid is voor VVD Overbetuwe essentieel om aan deze coalitie deel te nemen. Bij de begroting van vorig jaar drongen wij al aan op voorbereidingen op de financiële ravijnjaren. Wij zijn tevreden met het overzicht van mogelijke bezuinigingsmaatregelen en de aangekondigde bijeenkomsten in november en december voor de bezuinigingen in 2026.

We maken ons echter wel zorgen over de financiële uitgangssituatie. Wij kijken daarbij naar drie belangrijke stoplichten. De eerste is het risicoprofiel en die staat op groen. De tweede is de algemene reserve. Die staat op oranje – weliswaar boven de €10 miljoen, maar net als voorgaande jaren doet het college een greep in de algemene reserve en neemt de schuld verder toe tot € 117 miljoen. Het derde stoplicht is de solvabiliteit – het kengetal dat aangeeft in hoeverre de gemeente aan de verplichtingen kan voldoen. Dat stoplicht staat op rood.

Als het incidentele tekort voor 2025 niet gedekt zou worden uit de algemene reserve, maar bijvoorbeeld door het uitstellen van projecten of het verkopen van bezittingen, dan zouden we veel beter de ravijnjaren tegemoet treden.

Wij roepen het college op om voor het dekken van de incidentele tekorten in de komende jaren met een andere dekking te komen dan de algemene reserve.

Beleid van nieuw college

Het nieuwe college is nog maar net begonnen. We zien in die korte tijd zeker positieve ontwikkelingen, zoals: De toezegging bestemmingsplannen niet meer in de zomervakantie te publiceren, de doorbraak in de pilot voor huisvesting arbeidsmigranten, beheersing van de stijging van de lasten voor onze inwoners door de afspraak bij het dichten van een financieel gat 70% uitgaven te beperken en 30% lasten te verzwaren, een Bestemmingsplan Valburg waarbij geluisterd wordt naar een inwoner, een Regionaal programma werklocaties waar we ruimte voor onze bedrijven opeisen en een doorbraak over een kunstgrasveld in Driel.

Onze verwachtingen bij dit college zijn hoog en we verwachten meer van het coalitieprogramma terug te zien in de komende kadernota, begroting én in de praktijk.

Het gaat dan bijvoorbeeld om het afbreken van de muur van belemmeringen voor woningbouw. We moedigen het collega aan om te doen wat nodig is om de woningbouw daadwerkelijk te versnellen.

Het gaat ook om het versterken van de lokale economie, het op basis van geld en ambtelijke capaciteit echte keuzes maken en verkeersonveilige situaties niet onderzoeken, maar oplossen.

Een houdbaar Sociaal Domein

Als VVD Overbetuwe maken wij ons grote zorgen of we de hulp voor diegene die het in onze gemeente hard nodig hebben vol kunnen houden in de (nabije) toekomst. Sinds de decentralisatie van het sociaal domein van het rijk naar de gemeenten in 2015 zijn de kosten met meer dan 50% gestegen. In 2015 begonnen we al met tekort en de stijging van de uitgaven is slechts gedeeltelijk gedekt. Iedereen zal begrijpen dat dit onhoudbaar is.

Flink wat mensen kennen de ervaring dat aan het einde van het geld er nog een stuk maand over is.

Dan worden uitgaven aan bijvoorbeeld het huis uitgesteld om boodschappen te kunnen doen. Op korte termijn niet direct een probleem op lange termijn zit je in een huis met lekkages en grote kosten. Overbetuwe komt per jaar € 10 miljoen tekort op het sociaal domein. Vanaf vorige week maandag tot het einde van dit jaar besteden we geld dat bestemd is voor andere doelen om het tekort op het sociaal domein te kunnen dichten. Op korte termijn hoeft dit geen probleem te zijn, op langere termijn zitten we met bijvoorbeeld slecht onderhoud van de openbare ruimte en verslechterende voorzieningen die al onze inwoners raken en tot hoge kosten leiden.

Om de doelgroep van het sociaal domein, maar ook al onze andere inwoners en bedrijven goed van dienst te kunnen zijn, is het dus nodig om in te grijpen. Wij berekenen de sociaal domein overshoot day voor Overbetuwe op 28 oktober en vragen het college om zo spoedig mogelijk aan te sturen op 31 december en dus te voorkomen dat we aan het einde van ons geld nog een stuk jaar over hebben.

Bijlage 7:

GroenLinks:

Vanavond staat in het teken de kaderstellende rol van de raad. Met een moeilijk woord komt dat er eigenlijk op neer dat wij tegen het college zeggen: 'Met deze regels en met dit geld mag je deze

dingen voor onze inwoners gaan doen, maak er het beste van'. Een andere rol van raadsleden, namelijk de vertegenwoordiging van inwoners, stopt eigenlijk nooit, die gaat altijd door. Tijdens raadsvergaderingen, bij bijeenkomsten met leden van je partij, tijdens campagne voeren, bij bedrijfs- of organisatiebezoeken of als je gewoon iemand tegen komt in de supermarkt om de hoek, het gaat altijd door. Zo ook dus nu. Toch vind ik het vandaag extra belangrijk om die rol in het licht te zetten. Een groot deel van die rol draait namelijk om transparantie, en eerlijkheid. Wij vertegenwoordigen de inwoners van onze gemeente, dat doen we door voor hun belangen te strijden, maar ook door hen te vertellen en eerlijk uit te leggen waarom wij de keuzes maken die wij maken.

Want soms zijn de keuzes van de politiek moeilijk te begrijpen. Vaak omdat politiek gewoon best ingewikkeld is, met moeilijk taalgebruik en lastig te begrijpen processen. Maar vaak, en misschien nog wel vaker, zijn keuzes moeilijk te begrijpen, omdat ze niet eerlijk lijken te zijn. Bezuinigen op vluchtelingenopvang, terwijl zoveel mensen vast zitten waar ze niet horen. Denk aan een levensgevaarlijk conflictgebied, een bootje op zee, een slaapmatje in Ter Apel of in een overvolle AZC, terwijl je eigenlijk recht hebt op een huis. Bezuinigen op onderwijs en studenten, terwijl er al jaren lerarentekorten zijn, studenten moeite hebben met rondkomen en de wetenschap harder nodig is dan ooit. Niet genoeg investeren om ervoor te zorgen dat we de klimaatdoelstellingen halen, terwijl de klimaatcrisis nu al bezig is. Kijk maar naar Spanje, waar noodweer als gevolg van klimaatverandering al honderden mensen het leven heeft gekost en de verwoesting nu nog steeds bezig is.

Het zijn allemaal keuzes van landelijke politiek die, wij als GroenLinks Overbetuwe in ieder geval, niet kunnen uitleggen. En dat is lastig, want vaak worden de landelijke en lokale politiek op een hoop gegooid. 'De politiek is alleen met zichzelf bezig' of 'De politiek is er niet voor mij'. En na zoveel chaos, gedoe om poppetjes en een overheid die zich steeds meer wegtrekt uit de maatschappij, is het ook logisch om die gedachten te hebben. Het is daarom aan ons, de lokale politiek, om keuzes te maken die wél uit te leggen zijn. Niet omdat we ze leuk vinden of omdat we de ideale keuzes hebben kunnen maken, maar omdat we dat verplicht zijn aan ons inwoners. Volksvertegenwoordiging draait om transparantie en eerlijkheid, geen valse beloftes, doekjes omwinden of dingen mooier maken dan dat ze zijn.

Vanavond staat in het teken van misschien wel de belangrijkste keuze van het gemeentebestuur: 'Wat doen we met ons geld?'. En als we eerlijk zijn, is dat niet precies wat we graag zouden willen doen. Als gevolg van een kleinere bijdrage vanuit de landelijke politiek, krijgt de lokale politiek de komende jaren een stuk minder geld, en Overbetuwe dus ook. Dat betekent dat we moeilijke keuzes moeten maken waar we, als we dus eerlijk zijn, niet blij van worden.

Maar dit is waar politiek om draait: als we weinig geld hebben, moet we kiezen wat wij écht belangrijk vinden, waar dat geld dan ook naar toe moet, en waar het écht niet veel minder kan. Daarom kunnen we ook eerlijk zeggen dat deze begroting goed is. Want deze begroting doet het eerlijke, het zorgt ervoor dat mensen die hulp nodig hebben van de gemeente, ook écht geholpen worden. Het zorgt ervoor dat we ambities houden op de thema's waar dat echt toe doet, en voor ons zijn klimaat en wonen daar twee ontzettend belangrijke van. We zetten concrete stappen voor een inclusieve energietransitie, voor prioritering om snel en betaalbaar woningen te bouwen, we stellen nieuw armoedebeleid op om ons bereik te vergroten en we zorgen ervoor dat ons sociaal team laagdrempelig en lokaal geworteld is.

Al die mooie voorzieningen en ambities zijn niet mogelijk zonder moeilijke keuzes te maken.

Eerlijkheid gebiedt namelijk ook te zeggen dat sommige van onze belastingen omhoog gegaan. Daar willen we ook geen doekjes om winden, dat is niet leuk. Door die verhoging kunnen wij ervoor zorgen dat onze gemeente duurzaam en klimaatbestendig is, dat we daadkrachtig woningen bouwen en dat we ondersteuning bieden aan diegenen die dat het meest nodig hebben. GroenLinks Overbetuwe staat achter de balans van lastenverzwaring en ombuigingen. Eerlijkheid gebiedt namelijk net zo goed om te zeggen dat we in Gelderland van alle 51 gemeentes we de op drie na laagste woonlasten hebben.

We zien in deze begroting een vertaling van het coalitieakkoord dat streeft naar duurzaamheid en daadkrachtigheid. Dat de financiële problemen van de komende jaren aanpakt. Dat we daarbij rechtvaardige keuzes maken en daarover eerlijk zijn aan onze inwoners. Dat zorgt ervoor dat we, ondanks moeilijke keuzes, deze begroting kunnen uitleggen. En misschien mogen we daar toch best een beetje stiekem blij om zijn.

Elk jaar wordt er in de gemeenteraad de begroting voor het komende jaar vastgesteld, dus ook bij ons. Dit staat in het teken van de kaderstellende rol van de raad, maar bij deze begroting vond ik het extra belangrijk om ook de vertegenwoordigende rol aandacht te geven. Bij de vertegenwoordigende rol hoort dat wij inwoners eerlijk vertellen waarom wij de keuzes maken die wij maken.

Want soms zijn de keuzes van de politiek moeilijk te begrijpen. Vaak omdat politiek gewoon best ingewikkeld is, met moeilijk taalgebruik en lastig te begrijpen processen. Maar vaak, en misschien nog wel vaker, zijn keuzes moeilijk te begrijpen, omdat ze niet eerlijk lijken te zijn. Denk aan bezuinigingen op onderwijs, vluchtelingenopvang, klimaat en stikstofaankoop.

Het zijn allemaal keuzes van landelijke politiek die GroenLinks Overbetuwe niet kan uitleggen. En dat is lastig, want vaak worden de landelijke en lokale politiek op een hoop gegooid. Daarom is het extra belangrijk dat politici moeilijke keuzes eerlijk uitleggen, zoals deze begroting. We vinden het natuurlijk niet leuk om sommige lokale belastingen te verhogen, maar het zorgt ervoor dat voorzieningen voor mensen die het hard nodig hebben wel overeind blijven staan. Onze woonlasten zijn de op drie na goedkoopste van heel Gelderland, daar tegenover kunnen we blijven investeren in klimaat, daadkrachtig woningen bouwen en solidair zijn voor mensen die ondersteuning nodig hebben. Daarom kunnen we eerlijk zeggen dat we moeilijke keuzes maken en toch voor de begroting stemmen.

Bijlage 8:

PvdA:

Dank u, voorzitter,

De groei van extreem rechts, klimaatverandering, een groeiende kloof tussen arm en rijk, oorlogen aan de randen van Europa, Amerikaanse presidentsverkiezingen: de wereld staat voor grote uitdagingen.

Als sociaal-democraat ben ik ervan overtuigd dat het leven in vrijheid alleen goed kan functioneren op grond van een stevige basis van sociale rechtvaardigheid, waardoor mensen zich verzekerd weten van voldoende bestaanszekerheid.

Eerlijk delen, solidariteit, in Overbetuwe, in Nederland, in de wereld en tussen generaties.

Voorzitter,

Voor een goed Overbetuws bestuur in de komende periode zullen wij bruggen moeten slaan. Nog meer verbinding zoeken met onze inwoners zien wij daarom terecht als een speerpunt voor deze nieuwe coalitie.

Ik citeer een vooraanstaande sociaal-democraat als ik zeg:

“De marges van de democratische politiek zijn smal”.

En daarmee ben ik aanbeland bij een inhoudelijke blik op de Programmabegroting 2025.

De PvdA verwacht van dit college dat zij het sociale weefsel van de Overbetuwse samenleving behoudt door het faciliteren van samenwerkingsverbanden van inwoners. Van sportclubs tot huiskamers, van schuldhulpmaatjes tot energiecoöperaties.

In het huidige coalitieprogramma staat dat Overbetuwe keuzes moet maken. Dat dit moet gebeuren mede op basis van de beschikbare financiën en de beschikbare ambtelijke capaciteit.

En dat woningbouw een topprioriteit is die zoveel mogelijk wordt gestimuleerd.

Bij die keuzes staat voor de PvdA voorop dat “voldoende brood op de plank en een dak boven je hoofd” voor al onze inwoners belangrijke voorwaarden zijn voor een leven, waarin je jezelf kunt ontplooiën op een manier die bij je past en waardoor je ook in staat bent om een bijdrage te leveren aan de Overbetuwse gemeenschap.

Met de ravijnjaren in ons achterhoofd geven wij het college nogmaals mee dat wanneer Overbetuwe uitgaven in het sociale domein moet gaan beperken, dat de PvdA niet wil dat de kwaliteit van zorg achteruit gaat of dat Overbetuwe niet langer inzet op preventie.

Wij vragen de portefeuillehouder hoe dit zich verhoudt tot de bezuiniging op de welzijnsorganisaties in het sociaal domein.

Tegelijkertijd staat de PvdA open voor een discussie over de wijze waarop Overbetuwe ondersteuning aan onze inwoners organiseert. En of wij met de huidige manier van werken de gewenste resultaten bereiken?

Dat is een bruggetje naar de apparaatskosten van de gemeentelijke organisatie en het saldo van de formatie-uitbreiding met 10,2 fte die het college aan de raad voorlegt in deze Programmabegroting.

De PvdA vindt het totaal van de gevraagde formatie-uitbreiding fors. Wij vinden het een goed voorstel van het college om de Overbetuwe-richtlijn jaarlijks te actualiseren en hierover te rapporteren in de bestuursrapportages.

Op het gebied van Wonen vraagt het college 2 fte extra. Bij de grondcomplexen valt ons op dat de looptijd van heel veel projecten “nader te bepalen” is.

Graag horen wij van de portefeuillehouder waartoe de extra formatie leidt? Welke projecten worden in 2025 met voorrang opgepakt? Wat is het aantal woningen dat wij sneller, en wanneer dan precies?, gaan realiseren met deze extra inzet?

Op het gebied van maatschappelijke ondersteuning wordt ook 2 fte extra gevraagd. Welke ondersteuning missen onze inwoners als de raad niet instemt met deze uitbreiding? Met andere woorden voor het bereiken van welke in de Programmabegroting uiteen-gezette resultaten zijn de 2 extra fte noodzakelijk?

Voorzitter,

In de jaren na 2025 voorziet het college grote structurele begrotingstekorten. En zelfs een negatief bedrag van de Algemene reserve van 3,7 miljoen euro.

Dat wil zeggen dat elke Overbetuwse baby, tiener, mama, papa, opa en oma 75 euro rood staat op hun bankrekening¹.

Onoverkomelijk? Nee.

Ongewenst zeker. Vooral als je bedenkt dat bestaanszekerheid een essentiële voorwaarde is voor ons leven in vrijheid. Daarom steunt de PvdA het collegevoorstel om samen op zoek te gaan naar de mogelijkheden om onze gezamenlijke portemonnee in de toekomst te laten aansluiten op onze ambities voor een saamhorige en duurzame samenleving. Wij rekenen op een constructieve discussie met alle partijen in deze raad.

Tot zover mijn inbreng in eerste termijn. Dank u voorzitter.

Bijlage 9:

ChristenUnie Overbetuwe

Inmiddels is het nieuwe college zo'n vier maanden aan de slag. Onze eerste indruk is positief: een goede sfeer en een college, dat zich net als deze raad, graag inzet voor onze gemeente.

Vandaag bespreken we de begroting voor volgend jaar. Bij de voorbereiding moest ik opeens denken aan een oproep uit mijn jeugd, van de Nederlandse Rijksoverheid. Misschien is het hier al wel eerder genoemd: een slimme meid is op haar toekomst voorbereid. Dat was eind jaren '80 en begin jaren '90 een campagne van Postbus 51. Bedoeld om emancipatie en arbeidsparticipatie onder meisjes en jonge vrouwen te stimuleren. En om erop te wijzen dat vrouwen in de toekomst niet meer zouden kunnen rekenen op de financiële situatie van de man als kostwinner.

Wat ons betreft zijn we als gemeente nog onvoldoende voorbereid op onze toekomst en het deels wegvallen van de rijksoverheid als onze kostwinner. Voor volgend jaar doen we een beroep op onze reserves en maken we al een aantal moeilijk keuzes. Vorig jaar juli heeft onze fractie al voor de eerste keer een motie voor integrale (financiële) afwegingen ingediend. De coalitie van toen dacht daar anders over. Er zijn nu vier extra bijeenkomsten gepland om financiële keuzes voor 2026 en verder te bespreken. Met daarin ook ruimte voor afwegingscriteria en wettelijke taken zoals wij in eerdere moties hebben gevraagd. Gesprekken die wij graag al een jaar eerder hadden gevoerd. Zodat ook 2025 meegenomen had kunnen worden.

¹ 3,7 miljoen euro gedeeld door 48.919 inwoners levert op een schuld van afgerond 75 euro.

Bij behandeling van de kaders voor de begroting van volgend jaar hebben we aandacht gevraagd voor realistisch plannen en keuzes maken. Naar aanleiding van de begroting, brengen wij vandaag drie onderwerpen naar voren. Die wij onder andere meenemen richting de ombuigingen voor de toekomst. Om zoveel mogelijk integrale keuzes te kunnen maken.

Allereerst de verhoging van de hondenbelasting. In de begroting voor volgend jaar zien we dat het college extra maatregelen kiest ten opzichte van de kadernota. Waaronder 10% verhoging van de hondenbelasting². De argumentatie is dat inwoners te maken krijgen met “iets hogere lasten”. Dat klopt feitelijk. Wel wordt eraan voorbijgegaan dat in 2025, 48% van inkomsten uit hondenbelasting wordt gebruikt voor het algemeen belang. Steeds meer gemeenten schaffen hondenbelasting af³. ChristenUnie Overbetuwe kan zich prima vinden in het heffen van hondenbelasting, omdat daar ook voorzieningen tegenover staan. Als echter bijna de helft van de inkomsten uit hondenbelasting wordt gebruikt voor andere zaken, dan vinden wij dat de hondenbezitter zwaarder wordt belast. De hond als melkkoe. Bij bespreking van maatregelen voor 2026 en verder en de verordening hondenbelasting 2025 later dit jaar, beraden wij ons op deze verhoging. Voor nu horen wij graag van het college waarom er wordt gekozen voor verhoging van lasten van een bepaalde groep inwoners ten bate van het algemeen belang in plaats van verder verhogen van belastingen die voor iedereen gelden.

Als tweede aandachtspunt brengen wij de samenstelling van het college van wethouders na de gemeenteraadsverkiezingen in 2026 naar voren. Na de vorige gemeenteraadsverkiezingen is het college uitgebreid van vier naar vijf wethouders. Een gemeente als Overbetuwe heeft tussen 45001 en 60.000 inwoners wettelijk minimaal 2 en maximaal 6 voltijdse wethouders⁴. Inmiddels is de huidige raadsperiode over de helft. Tot nu toe ziet onze fractie geen duidelijke, toegevoegde waarde van de uitbreiding. Een uitbreiding die wel extra kosten met zich meebrengt. In de begroting voor volgend jaar heeft het college incidentele formatie-uitbreiding voor de organisatie opgenomen. Incidenteel omdat we later spreken over ombuigingskeuzes. Ondersteuning van de gemeenteraad door de griffie ligt in Overbetuwe onder het gemiddelde voor gemeenten met 40.000 tot 60.000 inwoners⁵. Wij willen daarom tijdens de ombuigingen ook graag spreken over het verkleinen van het college na de volgende gemeenteraadsverkiezingen. We zullen hierover deze week technische vragen stellen, ter voorbereiding op de geplande ombuigingsbijeenkomsten.

Als derde en voor nu laatste punt: aandacht voor de jeugd. Naar aanleiding van onze motie, hebben we recent gesproken over opties om stemopkomst onder jongeren bij gemeenteraadsverkiezingen te stimuleren. Op basis van de beschikbare informatie willen wij tijdens de ombuigingen kijken welke maatregelen er toch mogelijk zijn om stemmen voor gemeenteraadsverkiezingen te verhogen, met name onder jonge stemmers.

Er valt nog veel meer te zeggen over de financiële keuzes die we moeten maken. Zoals over de besparingen op zorg en woonadviseurs, waar vanavond ook door insprekers aandacht voor is gevraagd. Maar ook voor de onderwerpen in dit betoog moeten keuzes gemaakt worden. Ik sluit af. Wij blijven ons richten op een betrouwbare overheid met stevig sociaal, financieel gezond en ecologisch duurzaam beleid.

Bijlage 10:

M-2

M O T I E

Actualisatie beheerplannen versnellen

Deze motie hoort bij begroting 2025.

De volgende partijen dienen dit voorstel in:

GBO, A. Veraart

² maatregel A.07, wat EUR 38.500 oplevert

³ <https://www.gemeente.nu/bedrijfsvoering/hondenbezitters-betalen-nog-in-1-op-3-gemeenten-belasting/>

⁴ <https://vng.nl/artikelen/aantal-wethouders-volgt-en-deeltijd>

⁵ <https://www.raadsleden.nl/actueel/nieuws/raadsgriffie-gegroeid-naar-44-fte-gemiddeld/>

We stellen de raad voor om het volgende besluit te nemen:

We stellen vast dat:

- Wij met enige regelmaat opmerkingen en vragen krijgen vanuit onze inwoners dat onderhoud aan wegen en groen te wensen overlaat
- Op onze vraag daarover heeft het college geantwoord: “De actualisatie van de integrale beheerplannen wordt voorzien in 2025 i.v.m. het vaststellen van het beleidsplan openbare verlichting en de financiële.”.
- Dit betekent dat de actualisatie (alweer) wordt vertraagd, terwijl de noodzaak naar onze mening evident dringend is.
- Op de beheerplannen in 2025 een bedrag van 200.000 euro wordt gekort met als enige onderbouwing: “Beheerplannen (200.000) maatregel 2.09. Dit betreft een aanvullend bedrag. Het college gaat na in hoeverre binnen de beschikbare budgetten uitgaven kunnen worden getemporiseerd of effectiever kunnen worden ingezet. (antw. op vraag 2.3 van D’66).
- Het antwoord op vraag 14 van D’66 luidt: ‘De integrale beheerplannen, het beheerplan wegen en het beleidsplan Licht in Overbetuwe worden allemaal in 2025 aangeboden aan het college/raad. I.v.m. integraliteit is er een verband tussen deze plannen. Vandaar dat de vaststelling van deze plannen aan elkaar zijn gekoppeld.’

We hebben nagedacht over en houden rekening met:

- De beheerplannen al geruime tijd wachten op actualisatie (2010, 2015 en 2018).
- Gezien de situatie er dringend behoefte is aan actuele beleidsplannen.

We vinden dat:

- De toezegging van dit college, dat zal worden nagegaan in hoeverre binnen de beschikbare budgetten uitgaven kunnen worden getemporiseerd of effectiever kunnen worden ingezet, te vaag en onzeker is en hierdoor juist nog meer vertraging oploopt.
- Het noodzakelijk is om versnelling in de ontwikkeling van de diverse plannen te ontwikkelen.
- De toezegging dat actualisatie is voorzien in 2025, te algemeen en ruim is gesteld.

We geven het college opdracht om:

Het raadsvoorstel over de actualisatie van de diverse beheerplannen tijdig aan te bieden zodat de raad er in het eerste kwartaal van 2025 over kan besluiten.

Dit hebben we besloten in de openbare vergadering van 5 november 2024.

Dit was hoe de partijen stemden:

CDA:	voor	tegen
GBO:	voor	tegen
OBN:	voor	tegen
D66:	voor	tegen
BOB:	voor	tegen
VVD:	voor	tegen
GL:	voor	tegen
PvdA:	voor	tegen
CU:	voor	tegen

Totaal: voor tegen

Hiermee is deze motie wel/niet aangenomen

drs. D.E. van der Kamp
griffier

R.P. Hoytink-Roubos
voorzitter

Bijlage 11:

M-3

M O T I E **Natuurbegraafplaats in Overbetuwe**

Deze motie hoort bij punt 11, Programmabegroting 2025

De volgende partijen dienen dit voorstel in:

D66 Overbetuwe, Mariël de Vries

OBN, Andries Schoneveld

We stellen de raad voor om het volgende besluit te nemen:

We stellen vast dat:

- Natuurbegraafplaatsen een duurzame en milieuvriendelijke vorm van begraven bieden, waarbij graven opgaan in de natuur en de biodiversiteit wordt bevorderd.
- Natuurbegraafplaatsen bijdragen aan natuurbehoud en natuurontwikkeling en kunnen dienen als nieuwe natuurgebieden in onze gemeente.
- Deze vorm van begraven aansluit bij de toenemende vraag naar duurzame en natuurlijke begraafmogelijkheden.
- In onze gemeente deze mogelijkheid nog niet bestaat.
- De VNG in samenwerking met natuurmonumenten onlangs een handreiking natuurbegraven: 'kansen voor gebiedsontwikkeling' heeft geschreven⁶ voor gemeenten heeft geschreven.

We hebben nagedacht over en houden rekening met:

- De financiële positie van onze gemeente op dit moment vereist dat de realisatie van een natuurbegraafplaats niet tot extra kosten kan leiden. Dat is volgens de handreiking van de VNG ook mogelijk.

We vinden dat:

- Door het toevoegen van deze mogelijkheid van begraven we:
 - iets terug kunnen doen voor de inwoners en hun nabestaanden nu de lijkbezorgingsrechten hoger worden, zonder dat dit voor de gemeente tot een kostenstijging leidt.
 - Onze doelstelling voor meer natuur in Overbetuwe op een kostenneutrale manier kunnen bereiken.
 - Een natuurbegraafplaats ook een kans kan zijn voor horecagelegenheden.

We vragen het college om:

- In gesprek te gaan met bestaande begraafplaatsbeheerders, grondeigenaren, natuurorganisaties en mogelijke andere partners om de haalbaarheid en interesse voor de ontwikkeling van natuurbegraafplaatsen te inventariseren.
- De raad binnen een jaar te informeren over de bevindingen en mogelijke vervolgstappen voor de realisatie van een natuurbegraafplaats in Overbetuwe.

Dit hebben we besloten in de openbare vergadering van 5 november 2024

Dit was hoe de partijen stemden:

CDA:	voor	tegen
GBO:	voor	tegen
OBN:	voor	tegen

⁶ <https://vng.nl/publicaties/natuurbegraven-kansen-voor-gebiedsontwikkeling>

D66:	voor	tegen
BOB:	voor	tegen
VVD:	voor	tegen
GL:	voor	tegen
PvdA:	voor	tegen
CU:	voor	tegen

Totaal:	voor	tegen
---------	------	-------

Hiermee is deze motie wel/niet aangenomen

Bijlage 12:

M-4

M O T I E

Besparing uitvoeringskosten kwijtschelding lokale belastingen

Dit is een motie voor de raadsvergadering van 5 november 2024 Punt 11 Programmabegroting 2025

De volgende partijen dienen dit voorstel in:

D66, Janita Hanekamp

We stellen de raad voor om het volgende besluit te nemen:

Overwegende dat:

1. Ontvangers van een bijstandsuitkering op grond van de participatiewet (qua inkomen en vermogen) voldoen aan de voorwaarden voor kwijtschelding van reinigingsrechten en rioolrechten.
2. Ontvangers van een bijstandsuitkering gecontroleerd worden door de afdeling werk en inkomen.
3. Een aanzienlijk deel van de ontvangers van kwijtschelding niet zonder hulp de aanvraag kunnen invullen.
4. Het controleren van aanvragen tot kwijtschelding ambtelijke capaciteit vergt.
5. Vrijwel identieke aanvragen voor kwijtschelding voor reinigingsrechten en voor rioolrecht onafhankelijk van elkaar bij respectievelijk de gemeentelijke belastingdienst en BSR moeten worden ingediend,
6. Een eventuele privacy barrière voor het uitwisselen van gegevens tussen de afdeling werk en inkomen en respectievelijk de gemeentelijke belastingdienst en BSR kan worden opgeheven door de aanvrager van een uitkering om toestemming te vragen, net zoals nu in de aanvraag voor kwijtschelding toestemming wordt gevraagd om in volgende jaren inlichtingen te verzamelen op de huidige aanvragen voor kwijtschelding.

Verzoekt het college om:

1. Na te gaan, hoe kwijtscheldingen slimmer en effectief georganiseerd kunnen worden door ambtshalve toekenning
2. Hierover aan de raad te rapporteren voor de behandeling van de kadernota 2026.
3. Indien uitvoering tot een netto besparing zou leiden dit zo snel mogelijk te effectueren.

Toelichting:

Enerzijds leidt ambtshalve verlening van kwijtschelding tot besparing van uitvoeringskosten. Anderzijds bestaat de mogelijkheid dat een onbekend aantal ontvangers van bijstandsuitkeringen op dit moment geen kwijtschelding krijgen. Als dit aantal groot zou zijn is het mogelijk dat de extra uitgaven aan kwijtschelding groter zijn dan de besparing op uitvoeringskosten. In dat geval dient gerapporteerd te worden aan de raad.

Dit hebben we besloten in de openbare vergadering van 5 november 2024

Dit was hoe de partijen stemden:

GBD:	voor	3	tegen	0
CDA:	voor	6	tegen	0
D66:	voor	3	tegen	0
BOB:	voor	3	tegen	0
VVD:	voor	3	tegen	0

GL:	voor	3	tegen	0
PvdA:	voor	1	tegen	0
CU:	voor	1	tegen	0

Totaal: voor 26 tegen 0

Hiermee is deze motie wel aangenomen

Bijlage 13:

M O T I E

Ieder dorp een straatje erbij

Deze motie is gerelateerd aan agenda punt 11 van de openbare vergadering op 5 november 2024.

De volgende partijen dienen dit voorstel in:
CDA Overbetuwe – Harm van der Weijden

We stellen de raad voor om het volgende besluit te nemen:

We stellen vast dat:

1. In verschillende politieke avonden en voorrondes in 2024/2023 initiatieven voor woningbouw in onze verschillende kernen ter sprake zijn gekomen.
2. Op dit moment er onduidelijkheid is ten aanzien van de voortgang en status van woningbouwprojecten in onze kernen.
3. De bouw van woningen in onze kernen wordt belemmerd door oorzaken zoals netcongestie en de stikstofnormen.
4. Inwoners, jong en oud, graag in hun eigen dorp blijven wonen
5. Onder inwoners het gevoel leeft dat initiatieven buiten de prioritering niet proactief worden opgepakt.
6. Overbetuwe achterloopt m.b.t. het aantal gerealiseerde nieuwe woningen vergeleken met het landelijk gemiddelde
7. Uit onderzoek van het Planbureau voor de Leefomgeving blijkt dat in Overbetuwe tussen de 144 en 588 nieuwe woningen bij kunnen worden gebouwd.⁷
8. Er aannemers in Overbetuwe bereid zijn om als initiatiefnemers kleinschalige woningbouwprojecten (mede) te realiseren.

We vinden dat:

1. Er meer prioritering gegeven moet worden aan woningbouw in onze (kleinere) kernen.
2. Er meer ruimte moet komen voor (lokale) initiatiefnemers die (kleinschalige) woningbouwprojecten willen oppakken
3. Onze gemeente Initiatiefnemers moeten adviseren waarmee/ wanneer een woningbouwprojecten wel mogelijk is.

We geven het college opdracht om:

1. Bij de volgende prioriteringsronde een aantal woningbouwprojecten in (kleinere) kernen te prioriteren en daarmee actief in te zetten op realisatie.

⁷ <https://www.gelderlander.nl/overbetuwe/straatje-erbij-zo-veel-nieuwe-woningen-kan-overbetuwe-bouwen-aan-de-rand-van-bestaande-woonkernen~a3e17b5a/>

2. Met initiatief nemers make it happen filosofie te hanteren, en constructief naar oplossingen te werken.
3. Alles op alles te zetten om meer woningbouwprojecten te realiseren, ook als hiervoor de organisatie moet worden aangepast

Dit hebben we besloten in de openbare vergadering van 5 november 2024.

Dit was hoe de partijen stemden:

GBO:	voor	3	tegen	0
CDA:	voor	6	tegen	0
D66:	voor	3	tegen	0
BOB:	voor	0	tegen	3
VVD:	voor	3	tegen	0
GL:	voor	3	tegen	0
PvdA:	voor	1	tegen	0
CU:	voor	1	tegen	0

Totaal:	voor	23	tegen	3
---------	------	----	-------	---

Hiermee is deze motie wel aangenomen

